

Huvudman

Azbuka Lyceum AB
Org.nr. 5568515372
rektor@azbuka.se

Beslut

Datum 2024-09-10
Dnr 2024:2559
Sida 1 (20)

Ärendet

Tillsyn av grundskolan Azbuka Lyceum Grundskola F-6 i Göteborgs kommun.

Beslut

Föreläggande

Skolinspektionen förelägger med stöd av 26 kap. 10 § skollagen (2010:800) Azbuka Lyceum AB att senast **tisdag den 10 december 2024** ha vidtagit nedan angivna åtgärder avseende brister rörande arbetet mot kränkande behandling, extra studietid, anställning av lärare, undervisningen i slöjd och disciplinära åtgärder samt skolans val. De vidtagna åtgärderna ska senast samma dag skriftligen redovisas till Skolinspektionen.

Om Azbuka Lyceum AB inte följer detta föreläggande kan mer ingripande sanktioner komma att aktualiseras.

Beslutet om föreläggande gäller omedelbart enligt 26 kap. 10 § tredje stycket skollagen. Beslutet om föreläggande får enligt 28 kap. 2 och 18 §§ skollagen inte överklagas.

Azbuka Lyceum AB ska vidta följande åtgärder

Arbetet mot kränkande behandling

1. Se till att genomföra informationsinsatser för skolpersonalen, vid minst ett tillfälle innan den 10 december 2024, för att säkerställa att skolpersonalen har kännedom om skollagens bestämmelser om att anmäla, utreda och vidta åtgärder vid uppgifter om kränkande behandling. Huvudmannen ska dokumentera hur och när informationen har förmedlats och insatser genomförts. Dokumentation ska ges in till Skolinspektionen i samband med huvudmannens redovisning av vidtagna åtgärder. (2 kap. 34 § och 6 kap. 5, 10 §§ skollagen, SKOLFS 2010:37, nedan Lgr22, om läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet, 2.8 Rektorns ansvar)
2. Se till att rektor vid minst ett tillfälle innan den 10 december 2024 klargör skyldigheten för all skolpersonal, att de vid kännedom om att en elev anser sig utsatts för kränkande behandling ska göra en anmälan till rektorn. Huvudmannen eller den som huvudmannen utser ska dokumentera när informationen lämnats och på vilket

sätt den getts. Dokumentation ska ges in till Skolinspektionen i samband med huvudmannens redovisning av vidtagna åtgärder. (2 kap. 34 § och 6 kap. 10 § skollagen)

3. Se till att personal som får kännedom om att en elev anser sig ha blivit utsatt för kränkande behandling i samband med verksamheten anmäler detta till rektor. Rektor ska dokumentera hur många sådana anmälningar som inkommit under perioden 17 september 2024 – 3 december 2024. Dokumentationen ska ges in till Skolinspektionen i samband med huvudmannens redovisning av vidtagna åtgärder. (6 kap. 5 och 10 §§ skollagen)

Extra studietid

4. Se till att erbjuda extra studietid, minst två timmar per vecka, för elever i årskurs 4–5. Den extra studietiden ska anordnas under eller i direkt anslutning till skoldagen och vara åtskild från övrig undervisning. Av huvudmannens redovisning ska framgå när och hur den extra studietiden erbjuds och anordnas. (10 kap. 5 a § skollagen)

Tillsvidareanställning av lärare

5. Upphör med att anställa lärare utan lärarlegitimation tillsvidare, om inget tillämpligt undantag från detta krav föreligger. Huvudmannen ska inkomma med en förteckning över de lärare som anställts tillsvidare vid skolenheten under perioden 17 september 2024 – 3 december 2024 samt inkomma med dessa lärares lärarlegitimation. (2 kap. 20 § skollagen)

Undervisningen i slöjd

6. Se till att undervisningen i ämnet slöjd följer och omfattar alla delar av ämnets syfte och centrala innehåll, dvs. även innefattar att hantera metall och trä samt att hantera verktyg, redskap och maskiner, hur de benämns och hur de används på ett säkert och ändamålsenligt sätt. Av huvudmannens redovisning ska framgå hur undervisningen i slöjd omfattar ämnets syfte och centrala innehåll för årskurs 1-6. (10 kap. 8 § skollagen, 9 kap. 1 § skolförordningen (2011:185), Lgr 22, 5.17 Slöjd)
7. Se till att skolenheten för undervisningen i slöjd har lokaler och utrustning som möjliggör att hantering av trä, metall, verktyg och maskiner, samt andra jämförbara praktiska moment, blir centrala inslag utbildningen. (2 kap. 35 skollagen, Lgr 22, 5.17 Kursplan, slöjd)

Disciplinära åtgärder

8. Se till att vid minst ett tillfälle innan den 10 december 2024 informera all skolpersonal om skollagens reglering kring hur disciplinära åtgärder kan och får användas. Huvudmannen ska dokumentera hur och när informationen har förmedlats. Dokumentation ska ges in till Skolinspektionen i samband med huvudmannens redovisning av vidtagna åtgärder. (2 kap. 34 § och 5 kap. 6 § skollagen)
9. Upphör med att använda de disciplinära åtgärderna utvisning ur undervisningslokalen och kvarsittning i förskoleklass. (5 kap. 7-8 §§ skollagen)
10. Se till att de disciplinära åtgärderna kvarsittning och utvisning ur undervisningssal endast vidtas om förutsättningar för det finns enligt tillämpliga bestämmelser i författning. (5 kap. 7-8 §§ skollagen)
11. Se till att den disciplinära åtgärden kvarsittning, för det fall det finns förutsättningarna för det, endast används efter att skoldagens undervisning har avslutats eller innan skolans undervisning börjar för dagen. (5 kap. 7 §§ skollagen)
12. Se till att rektor vid minst ett tillfälle innan den 10 december 2024 klargör för all skolpersonal att vidtagande av en disciplinär åtgärd i form av kvarsittning och utvisning ur undervisningssal ska dokumenteras skriftligt av den som genomför åtgärden. Huvudmannen eller den som huvudmannen utser ska dokumentera när informationen lämnats och på vilket sätt den getts. Dokumentation ska ges in till Skolinspektionen i samband med huvudmannens redovisning av vidtagna åtgärder. (2 kap. 34 § och 5 kap. 7, 8 och 24 §§ skollagen)
13. Se till att disciplinära åtgärder som vidtas enligt 5 kap. 7 och 8 §§ skollagen, dvs. utvisning ur undervisningslokalen och kvarsittning, dokumenteras skriftligt av den som genomfört åtgärden. En redogörelse för hur många disciplinära åtgärder enligt 5 kap. 7 och 8 §§ skollagen, som genomförts under perioden 17 september 2024 – 3 december 2024 ska ges in i samband med huvudmannens redovisning av vidtagna åtgärder. (5 kap. 7, 8 och 24 §§ skollagen)

Skolans val

14. Se till att undervisningen i skolans val utgår från kursplanen i ett eller flera av de ämnen som enligt skollagen ska finnas i grundskolan. (10 kap. 4 § skollagen samt 9 kap. 9, 11 §§ skolförordningen)

15. Upphör med undervisning inom ramen för skolans val i förskoleklass. (9 kap. 2 § skollagen samt 8 kap. 1 § skolförordningen)

Områden utan konstaterade brister

Skolinspektionen avslutar ärendet i de delar det avser studiero, forum för samråd med elever, ordningsregler, rutiner för hantering av mobiltelefoner samt att undervisningen är saklig och allsidig.

Redovisning av åtgärder

Redovisningen av de vidtagna åtgärderna skickas via e-post till dokument.goteborg@skolinspektionen.se, eller per post till Skolinspektionen, Box 2320, 403 15 Göteborg. Hänvisa till Skolinspektionens diarienummer för ärendet (dnr 2024:2559) i de handlingar som sänds in.

Om ärendet

Skolinspektionen har utifrån uppgifter om eventuella missförhållanden inlett en tillsyn av Azbuka Lyceum Grundskola F-6 i Göteborgs kommun. Vid tillsynen finns årskurserna förskoleklass till årskurs 5 på skolan.

I tillsynen har Skolinspektionen kontrollerat om verksamheten vid Azbuka Lyceum Grundskola följer gällande bestämmelser om undervisning, trygghet, studiero och kränkande behandling.

Tillsynen har genomförts genom intervjuer med elever, lärare, personal i elevhälsan, biträdande rektor och rektor samt lektionsobservationer mellan den 24 april 2024 och 25 april 2024. Som en del av tillsynen har även dokumentation granskats, bl.a. scheman, plan mot kränkande behandling och dokument avseende disciplinära åtgärder. Huvudmannen har getts tillfälle att yttra sig över allt material av betydelse för beslutet.

Motivering av beslutet

Huvudmannen ansvarar för att utbildningen genomförs i enlighet med bestämmelserna i skollagen, föreskrifter som har meddelats med stöd av skollagen och de bestämmelser för utbildningen som kan finnas i andra författningar (2 kap. 8 § skollagen). Vidare ska huvudmannen se till att nödvändiga åtgärder vidtas om det framkommer att det finns brister i verksamheten (4 kap. 7 § skollagen).

Föreläggande

Trygghet och arbetet mot kränkande behandling Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Trygghet

Elever uppger i intervju att de generellt känner sig trygga på skolan. Lärare uppger i intervju att de via trygghetsenkäterna får reda på att eleverna trivs på skolan och att lärarna också anser att eleverna trivs. Kurator uppger i intervju att denne arbetar främjande och förebyggande och bl.a. går på trygghetsvandring med eleverna.

Plan mot kränkande behandling

Skolinspektionen har tagit del av skolans plan mot diskriminering och kränkande behandling för läsåret 2023/2024. Planen innehåller en översikt över de åtgärder som behövs för att förebygga och förhindra kränkande behandling. Exempelvis ingår skolmodellen PALS¹ i det främjande arbetet. I det förebyggande arbetet ingår exempelvis trygghetsenkät och trygghetsvandring. Planen innehåller en utvärdering av planerade åtgärder 2022/2023 och också en lista med planerade åtgärder 2023/2024. Av planen framgår det att eleverna är delaktiga genom de strukturer som skolan har för det främjande och förebyggande arbetet. Det framgår vidare att i samband med varje läsårsstart arbetar alla klasser åldersadekvat med planen. Lärare uppger att de arbetar med planen på första studiedagen på hösten och att de trygghetsenkäter som genomförs, går igenom på PALS-möten. Lärare uppger också att planen är ett levande dokument på så sätt att kurator går en trygghetsvandring med eleverna.

Agera mot kränkande behandling

Elever, lärare och elevhälsa uppger att det förekommer kränkningar mellan elever på skolan och ger exempel på både fysiska och verbala kränkningar. Verbala kränkningar kan bestå av att elever säger fula ord till varandra på ett språk som inte förstås av den elev man säger ordet till. Rektor uppger att då elever inte kan svenska, så kan det bli att de slåss istället för att prata. Rektor uppger att hen inte tycker att det är kränkning, utan språkproblem.

Elever berättar att om en elev varit elak mot en annan så säger läraren att man ska gå och prata med den som varit elak, tillsammans med läraren. Om några elever har bråkat så får de sitta i samma rum och prata med den biträdande rektorn, berättar elever vidare. Några elever berättar att lärarna kommer långsamt när de ser bråk. Andra elever berättar att det alltid finns en lärare att gå till om någon bråkar.

¹ PALS en skolmodell för personalens förhållningssätt emot elever [Modellens innehåll - Vårdgivarwebben Västra Götalandsregionen \(vgregion.se\)](https://www.vgregion.se/vardgivarwebben/Vastra_Gotalandsregionen/vgregion.se)

Lärare uppger att det är en styrka att skolan är liten, för att lärarna ser och hör det mesta. Lärare uppger att det inte finns lärare som går förbi bråk. Elevhälsan berättar att deras upplevelse är att personalen fångar upp saker snabbt och tar tag i det som händer. Biträdande rektor säger att eleverna kan gå till vem som helst för att få hjälp om de känner sig kränkta. Biträdande rektor uppger också att hen känner sig trygg med att all personal agerar när de ser kränkande behandling.

Anmäla kränkande behandling

Elevhälsan säger att de tror att personalen via arbetet med PALS, pratar mycket om en gemensam syn på vad som är en kränkning. Lärare uppger också att i och med arbetet med PALS ska alla försöka göra lika, men att det kan vara olika ändå. Biträdande rektor uppger att de vuxna på skolan behöver prata mer om definitionen av vad en kränkning är. Rektor uppger att de inte tillåter någon liten konflikt att växa till kränkning. Redan vid liten konflikt så agerar de med medlingssamtal.

Rektor uppger att när elever skriker ord till varandra, t.ex. "fuck you" så fattar eleverna inte vad det betyder och då är det ingen kränkning. När elever skriker "hora" till en vuxen, då är det ett dåligt ord mot en vuxen och då är det en kränkning, uppger rektor vidare. Rektor uppger också att Skolinspektionen tror att det är kränkningar, men att om man stoppar det blir det ingen stor konflikt. Rektor ger som exempel att fula ord inte ses som en kränkning av skolan. Huvudmannen uppger att rektor har sagt att skolan inte anser att det är kränkning när en elev med diagnos säger fula ord. Huvudmannen uppger vidare att små barn eller elever med diagnos inte förstår vad som sägs, och då är det inte en kränkning.

Lärare uppger att de fyller i rapporter när en elev upplever sig kränkt, eller så pratar lärarna med biträdande rektor som vet vad man ska fylla i. Andra lärare uppger att de är slarviga och svaga på att dokumentera kränkningsrapporter. Lärare berättar också att de har ett smidigt sätt med medlingen, den går på direkt och om de lyckas medla så skriver de inte en kränkningsanmälan. Elevhälsan säger att de tror att kränkningsanmälan inte skrivs varje gång då en elev anser sig vara kränkt. Personalen agerar och tar tag i kränkningar med en gång, men glömmer av att dokumentera, uppger elevhälsan vidare. Det finns elever med upprepad beteendeproblematik och elevhälsan tror att, fast att det måste dokumenteras, så görs det inte alltid.

Biträdande rektor uppger att det är frekvent att kränkningar inte anmäls, att den byråkratiska delen kanske inte görs, att det handlar om att personalen inte vet hur de ska fylla i blanketten. Biträdande rektor uppger vidare att skolan tidigare hade pappersjournaler för kränkningsärenden. För två år sedan köpte skolan in ett webbaserat dokumentationssystem. Innan Skolinspektionen efterfrågade dokument avseende kränkande

behandling, så fanns det i dokumentationssystemet tre ärenden, uppger biträdande rektor. De avser tre av de fem kränkingsärenden som huvudmannen lämnat till Skolinspektionen. Ett fjärde exempel lades till och också ännu en handling om barn som bråkat. Det dokumentet skapades för att Skolinspektionen ville ha fem ärenden, skolan ser inte händelsen med bråket som ett kränkingsärende. Det är istället konflikter, som skolan arbetat med i medling.

Av de inkomna dokumenten över de fem kränkingsärendena, framgår att skolpersonal utrett händelserna, genom samtal med de inblandade, samt vidtagit åtgärder med anledning av händelserna. Det framkommer också att vårdnadshavare och rektor informerats. Lärare uppger att rektor, som är huvudman, alltid får veta allt, också anmälningar om kränkande behandling. Elevhälsan berättar att genom att delta i elevhälsans möten så får rektor, som är huvudman, information om kränkningar.

Rättslig reglering

Av 2 kap. 34 § skollagen framgår att huvudmannen ska se till att all personal i den verksamhet som huvudmannen har ansvar för enligt denna lag har nödvändiga insikter i de föreskrifter som gäller för skolväsendet.

Av 5 kap. 3 § skollagen framgår att alla elever ska tillförsäkras en skolmiljö där utbildningen präglas av trygghet. Huvudmannen ska säkerställa att det på skolenheten bedrivs ett förebyggande arbete som syftar till att skapa trygghet.

Av 6 kap. 5 § skollagen framgår att huvudmannen ansvarar för att personalen fullgör de skyldigheter som anges i detta kapitel, när den handlar i tjänsten eller inom ramen för uppdraget.

Av 6 kap. 8 § skollagen framgår att huvudmannen ska se till att det varje år upprättas en plan med en översikt över de åtgärder som behövs för att förebygga och förhindra kränkande behandling av barn och elever. Planen ska innehålla en redogörelse för vilka av dessa åtgärder som avses att påbörjas eller genomföras under det kommande året. En redogörelse för hur de planerade åtgärderna har genomförts ska tas in i efterföljande års plan.

Av 6 kap. 10 § skollagen framgår att en lärare, förskollärare eller annan personal som får kännedom om att ett barn eller en elev anser sig ha blivit utsatt för kränkande behandling i samband med verksamheten är skyldig att anmäla detta till rektorn. En rektor som får kännedom om att ett barn eller en elev anser sig ha blivit utsatt för kränkande behandling i samband med verksamheten är skyldig att anmäla detta till huvudmannen. Huvudmannen är skyldig att skyndsamt utreda omständigheterna kring de uppgivna kränkningarna och i förekommande fall vidta de åtgärder som skäligen kan krävas för att förhindra kränkande behandling i framtiden.

Av 2 § förordning (2006:1083) om barns och elevers deltagande i arbetet med en plan mot kränkande behandling framgår att planen mot kränkande behandling ska upprättas, följas upp och ses över under medverkan av eleverna vid skolan.

Av Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet (Lgr 22), framgår bland annat att alla som arbetar i skolan aktivt ska motverka diskriminering och kränkande behandling av individer eller grupper. Lärare ska uppmärksamma och i samråd med övrig skolpersonal vidta nödvändiga åtgärder för att förebygga och motverka alla former av diskriminering och kränkande behandling.

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen bedömer att det på skolenheten har upprättats en plan som innehåller en översikt över de åtgärder som behövs för att förebygga och förhindra kränkande behandling. Det framkommer också vid tillsynen att eleverna är delaktiga i arbetet mot kränkande behandling och att eleverna känner sig trygga. Av samtliga intervjuer framgår vidare att det förekommer kränkningar på skolan, både verbala och att fysiska och att skolans personal agerar när en elev anser sig vara kränkt.

Skolinspektionens utredning visar också att personal inte alltid anmäler till rektor när de får kännedom om att en elev kan ha blivit utsatt för kränkande behandling, vilket är en brist. För det fall personal underlåter att anmäla när de får kännedom om att en elev kan ha blivit utsatt för kränkande behandling medför detta att alla kränkningar inte kommer till rektors och huvudmannens kännedom och att huvudmannen därmed inte kan ta sitt ansvar för att skyndsamt utreda och vidta de åtgärder som krävs för att förhindra kränkande behandling i framtiden.

Vad gäller skyldigheten att starta utredningar om kränkande behandlingar för de anmälningar som skett, vidta de åtgärder som skäligen kan krävas för att förhindra kränkande behandling samt tillse att en anmälan om kränkande behandling görs till huvudmannen, framkommer inte annat än att verksamheten uppfyller författningarnas krav.

Extra studietid

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Skolinspektionen har begärt in elevscheman för skolans årskurser F-5. Av dessa framgår det att årskurserna F-3 har ett pass benämnt "Läxor", 40 minuter varje måndag – torsdag, som sista pass på skoldagen. Av schemana för årskurs 4 och 5 framgår att årskurserna 4 och 5 inte har något pass på schemana som är benämnt läxor eller någon liknande benämning. Elever, lärare och biträdande rektor uppger att det inte finns någon fast tid för eleverna i årskurs 4 och 5 på vilken de kan komma och göra läxor.

Huvudmannen uppger i synpunkter på tjänsteanteckningen att det inte finns någon schemalagd läxtid för eleverna i årskurs 4-5.

Rättslig reglering

Av 10 kap. 5 a § skollagen framgår det att elever i årskurs 4-9 ska erbjudas att frivilligt delta i undervisning i form av extra studietid. Erbjudandet ska omfatta minst två timmar per vecka. Undervisningen ska anordnas under eller i direkt anslutning till skoldagen vid den skolenhet eleven tillhör.

Extra studietid ska inte räknas in i den minsta totala undervisningstiden enligt 5 §.

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen bedömer att det finns brister i skolenhetens arbete med att erbjuda eleverna extra studietid i årskurs 4 och 5. Tillsynen visar att elever i årskurs 4 och 5 inte erbjuds extra studietid i enlighet med författningarnas krav, det vill säga minst två timmar per vecka.

Tillsvidareanställning av lärare som saknar legitimation Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Av den dokumentation som huvudmannen lämnat in framgår att två lärare, utan svensk lärarlegitimation, är anställda utan tidsbegränsning vid skolenheten. De tillsvidareanställda lärarna, utan svensk lärarlegitimation, undervisar enligt huvudmannen i årskurserna F-5, i ämnena rytmik/idrott och i musik.

Rättslig reglering

Av 2 kap. 20 § skollagen framgår att endast den som har legitimation får anställas som lärare eller förskollärare i skolväsendet utan tidsbegränsning.

Den som inte har legitimation som lärare får dock anställas som lärare i skolväsendet utan tidsbegränsning, om han eller hon ska undervisa i

1. modersmål,
2. ett yrkesämne i
 - a) gymnasieskolan,
 - b) gymnasiesärskolan,
 - c) kommunal vuxenutbildning på gymnasial nivå, eller
 - d) kommunal vuxenutbildning som särskild utbildning på gymnasial nivå, eller
3. individuella kurser eller orienteringskurser i kommunal vuxenutbildning.

Det som anges i andra stycket gäller bara om

1. det saknas sökande som har legitimation,
2. den sökande har tillräcklig kompetens för att undervisa i det aktuella

ämnet eller på den aktuella kursen, och

3. det finns skäl att anta att den sökande är lämplig att bedriva undervisningen.

Även en lärare som är undantagen från krav på legitimation enligt föreskrifter som meddelats med stöd av 13 § tredje stycket och den som ska bedriva undervisning som avses i 17 § lärare får anställas som lärare eller förskollärare i skolväsendet utan tidsbegränsning.

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen bedömer att det finns brister i anställningsförfarandet av lärare på skolenheten.

Skolinspektionens tillsyn visar att det på skolenheten finns två lärare som har tillsvidareanställts av huvudmannen, trots att de saknar lärarlegitimation. Skolinspektionen bedömer att det inte har framkommit att det finns några tillämpliga undantag från kravet på att endast lärare med legitimation får anställas som lärare utan tidsbegränsning, som är aktuella i detta fall. Att de aktuella lärarna anställts utan tidsbegränsning innebär därmed att skollagens krav åsidosatts.

Undervisningen följer och omfattar aktuellt ämnes syfte och centrala innehåll

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Undervisning i slöjd

Skolinspektionen har tagit del av skolenhetens elevscheman. Av schemana framgår att årskurs 3–5 har en lektion benämnd slöjd i veckan.

Elever i årskurs 1–3 uppger i intervju att elever i årskurs 1–2 inte har någon slöjd, men att årskurs 3–5 har slöjd. Elever i årskurs 4 berättar att de har slöjd en gång i veckan och att det är syslöjd och pappersslöjd. Samma elever uppger att de aldrig har trä- eller metallslöjd. Elever i årskurs 5 berättar att de syr när de har lektioner i slöjd. Samma elever uppger att de inte har träslöjd.

Lärare uppger att skolan inte har träslöjd och att det saknas resurser för att undervisningen ska kunna utgå från läroplanen i slöjd. Lärare uppger vidare att skolan har haft enbart syslöjd under de senaste åren. Biträdande rektor uppger att skolan vid överlämning till årskurs 6 ska vara tydliga med att eleverna inte haft träslöjd. Rektor uppger att skolan inte har haft träslöjd de senaste fyra åren, och att de innan dess har hyrt in sig för träslöjd på en närliggande skola och att en lärare i träslöjd som var anställd på en närliggande skola undervisade i träslöjd.

Lokaler och utrustning för undervisning i slöjd

Lärare uppger att de tidigare hyrde in sig på närliggande skolor för att ha träslöjd. Lärare berättar också att det inte finns tillgång till maskiner såsom till exempel svarv på skolan.

Rektor uppger att skolan saknar tillgång till träslöjdssal i skolans lokaler. Rektor berättar också att skolan tidigare hyrde in sig i andra lokaler på närliggande skola för att kunna genomföra undervisning i trä- och metallslöjd.

Rättslig reglering

Av 2 kap. 35 § skollagen framgår att för utbildningen ska de lokaler och den utrustning finnas som behövs för att syftet med utbildningen ska kunna uppfyllas.

Av 10 kap. 8 § skollagen framgår att för varje ämne ska en kursplan gälla. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar föreskrifter om kursplaner.

Av 9 kap. 1 § skolförordningen framgår att för grundskolan gäller en läroplan enligt 1 kap. 11 § första stycket skollagen.

Av kursplanen för ämnet slöjd anges i det centrala innehållet för årskurs 1–3 och årskurs 4–6 att undervisningen ska innehålla materialen metall, textil och trä, samt för årskurs 4–6 också andra material. Av det centrala innehållet framgår det vidare att eleverna i årskurs 1–3 och årskurs 4–6 ska arbeta med materialens egenskaper och användningsområden, samt för årskurs 4–6 också materialens kombinationsmöjligheter med varandra (Lgr 22, 5.17 Slöjd).

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen bedömer att skolan inte uppfyller författningarnas krav fullt ut när det gäller att undervisningen i ämnet slöjd ska bedrivas utifrån kursplan och centralt innehåll. Utredningen visar att eleverna inte ges undervisning i alla delar av slöjdämnet som ska behandlas då eleverna inte i någon årskurs under sin skolgång på skolenheten ges möjlighet att arbeta med materialen trä och metall eller att arbeta sammanfogat med trä-, metall- och textilmaterialen.

Skolinspektionen bedömer också att det är en brist att det inte finns ändamålsenlig utrustning och lokaler för de ämnen som eleverna ska läsa. Av utredningen framgår att skolan inte har någon lokal för att genomföra trä- och metallslöjdsundervisning och att skolan inte heller har tillgång till någon extern lokal för dessa undervisningsmoment. Detta innebär att undervisningen som bedrivs i detta ämne inte ger eleverna möjlighet att genomföra obligatoriska moment i de aktuella kurserna.

Disciplinära åtgärder

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Skolinspektionen har i samband med tillsynen begärt in en förteckning över händelser på skolan som lett till en disciplinär åtgärd med anledning av att en elev stört undervisningen, på annat sätt uppträtt olämpligt eller eleven inte har ändrat sitt uppförande efter uppmaning från läraren eller handledaren, för läsåret 2023/2024. Av inskickad förteckning framgår att det har förekommit 69 sådana händelser, vilka har lett till disciplinära åtgärder i form av kvarsittning, utvisande ur lektionssal samt omhändertagande av föremål. Av förteckningen framgår det att händelser som lett till disciplinär åtgärd skett i förskoleklass, årskurs 2, årskurs 4 och årskurs 5. Bland annat har det för nio händelser i förskoleklass lett till kvarsittning, vid sex händelser till utvisning och vid tio händelser till att föremål omhändertagits. Av förteckningen framgår det att ingen av de i förteckningen vidtagna disciplinära åtgärderna är dokumenterade.

Skolinspektionen har också begärt och fått in dokumentation avseende de fem senaste vidtagna disciplinära åtgärderna. Dokumenten rör disciplinära åtgärder som vidtagits under april 2024. Biträdande rektor uppger att dokumentationen har sammanställts efter Skolinspektionens begäran. Biträdande rektor uppger att skolan inte dokumenterar disciplinära åtgärder och att de fem händelser som skickats in till Skolinspektionen endast utgör exempel på disciplinära åtgärder, karaktäristiska för skolan.

Elever berättar att om elever stör undervisningen så säger lärare till och ibland höjer lärare rösten. Elever berättar att man i alla årskurser på skolan kan få konsekvenserna varning, gult kort, rött kort, streck, utvisning och kvarsittning. Lärare gör inte lika utan olika lärare använder olika konsekvenser. Kvarsittning innebär att man inte får gå ut på rast och elever berättar att kvarsittning kan vara 5-10 minuter eller en timme. Exempelvis får man sitta kvar på den långa rasten efter lunch. Eleverna uppger att man inte kan få kvarsittning efter att skoldagen är slut. Gällande att få streck så berättar elever i att om man pratar för mycket så får man ett streck. Läraren skriver på tavlan hur många streck man fått och man kan få hur många streck som helst, berättar elever vidare. Elever uppger också att lärarna egentligen är rättvisa och snälla. Elever berättar också att lärare kan omhänderta saker om någon elev stör med en sak. Elever berättar vidare att alla elever känner till skolans regler.

Lärare för de yngre eleverna uppger att det finns gula och röda kort som en typ av varning och att nästa steg är att kontakta föräldrar. Flera lärare i samma intervju säger att de inte använder gula eller röda kort. En lärare i förskoleklass säger att eleverna tappar koncentrationen och att hen då får omhänderta leksaker. Om eleven inte hinner göra uppgifter för att eleven lekte, uppger läraren i förskoleklass att eleven får kvarsittning för att jobba

i kapp. Lärarna berättar att eleverna får kvarsittning samma dag, ofta på rasten efter lektionen.

Lärare för de äldre eleverna på skolan uppger att skolan har en konsekvenstrappa som sitter i alla klassrum. En lärare i denna intervju berättar att hen ger kvarsittning om hen har tjatat flera gånger och eleven då har missat lektionstid för att eleven har gjort något annat än lektionsarbetet och att då måste eleven ta igen det. Eleverna i åk 5 stannar en liten stund efter skolan och jobbar igen det de har missat. Om eleven fått flera streck kanske de får sitta kvar i 15–20 minuter. En lärare berättar att de kontaktar vårdnadshavare och skriver i veckobrevet att de har kvarsittning så föräldrarna inte undrar. Läraren säger att hen kan kontakta föräldrar men eleverna tycker oftast inte det är roligt. Eleverna kan också få prata med rektorn, då som en disciplinär åtgärd, uppger lärarna vidare. Någon lärare säger att gula och röda kort väl inte används längre och någon lärare uppger att ett streck är som ett varningskort, ett gult kort. När eleven fått tre gula kort kontaktas rektor eller föräldrar, eller så kan det bli medling. Lärarna berättar också att elever som inte sköter sig på rasten får gå och sätta sig lite och de kan också bli utan rast om de inte har skött sig. En annan lärare uppger att hen inte har kvarsittning och hen slänger inte ut elever.

Elevhälsan uppger att de känner igen att elever kan få kvarsittning och att elever kan få sitta utanför klassrummet, men elevhälsan har inte hört lärarna kalla det för att de utvisat eleven. Ett par representanter i elevhälsan känner till att gula och röda kort kommer från PALS. Ett par representanter i elevhälsan uppger att de inte känner till att gula och röda kort förekommer på skolan.

Biträdande rektor uppger att personalen har en gemensam syn om att de vill ha disciplin, vilket är ett viktigt ledord för skolan. Biträdande rektor uppger vidare att när Skolinspektionens förteckning avseende händelser som lett till en disciplinär åtgärd skulle fyllas i till Skolinspektionen, hade personalen många frågor. Biträdande rektor uppger vidare att skolan kanske behöver ha mer diskussion om vad en disciplinär åtgärd är. Streck, gula och röda kort är ett sätt att synliggöra konsekvenstrappan för eleverna och att medvetandegöra eleven om att elevens beteende är utmanade, berättar biträdande rektor vidare. En gul varning eller ett gult kort får eleven när eleven har fått flera tillsägelser. Biträdande rektor uppger att även om lärare använder disciplinära på olika sätt, så har lärarna samma konsekvenstrappa. Det som finns angett i skolans konsekvenstrappa avseende varning, uppger biträdande rektor, är inte en varning enligt skollagens 5 kapitel. Biträdande rektor uppger att med kvarsittning avses att eleven inte har gjort sina uppgifter och att eleven får sitta kvar och göra sina uppgifter, eller stanna kvar för att prata med läraren om vad som har hänt på lektionen. Det är inte en kvarsittning enligt 5 kapitlet skollagen,

uppgger biträdande rektor vidare. De former av kvarsittning som elever och lärare beskriver: sitta kvar på rasten eller en stund efter skoldagens slut och att om man gjort något på rasten så kan man få sitta på en speciell bänk, eller följa med läraren in under rasten, bekräftar biträdande rektor är former av kvarsittning som förekommer på skolan. En gång i veckan sker någon av de fyra formerna av kvarsittning uppgger biträdande rektor och dessa kvarsittningar dokumenteras inte någonstans. De dokumenterades först när Skolinspektionen efterfrågade dem.

Rektor uppgger att det finns två olika typer av kvarsittning, man får sitta själv på rasten om något hänt på rast och man får sitta inne på rast eller efter skolan om man inte har gjort uppgiften. Rektor uppgger vidare att kvarsittning kan ges i alla klasser från förskoleklass till årskurs 5. Kvarsittning dokumenteras inte. Föräldrarna får alltid veta om barnet fått kvarsittning. Rektor berättar att gula kort beror på elevernas beteende på lektionen och att gula kort används av vilka lärare som helst. Det är en varning om att eleven ska sluta bete sig på ett sätt som inte är okej. Det är inte en skriftlig varning enligt skollagens beteckning uppgger rektor vidare. Efter rött kort får eleven kvarsittning. Rektor uppgger vidare att om elever på lektioner inte gör det de ska så kan de få kvarsittning.

Rättslig reglering

Av 5 kap. 6 § skollagen framgår att personal får vidta de omedelbara och tillfälliga åtgärder som är befogade för att tillförsäkra eleverna trygghet och studiero. Detta innefattar en befogenhet att ingripa fysiskt för att avvärja våld, kränkningar eller andra ordningsstörningar. En åtgärd enligt första stycket får vidtas endast om den står i rimlig proportion till sitt syfte och övriga omständigheter. Enligt de förutsättningar som anges i 7-23 §§ får det beslutas om utvisning ur undervisningslokalen, kvarsittning, tillfällig omplacering, tillfällig placering utanför den egna skolenheten, avstängning och omhändertagande av föremål. Även sådana åtgärder får vidtas endast om de står i rimlig proportion till sitt syfte och övriga omständigheter.

Av 5 kap. 7 § skollagen framgår att i grundskolan får en lärare visa ut en elev från undervisningslokalen för högst återstoden av ett undervisningspass, om

1. eleven stör undervisningen eller på annat sätt uppträder olämpligt, och
2. eleven inte har ändrat sitt uppförande efter uppmaning från läraren eller handledaren.

Av 5 kap. 8 § skollagen framgår att under samma förutsättningar som i 7 § får en lärare eller rektor i grundskolan besluta att en elev ska stanna kvar i skolan under uppsikt högst en timme efter att skoldagens undervisning har avslutats eller infinna sig i skolan högst en timme innan undervisningen börjar.

Av 5 kap. 22 § skollagen framgår bland annat att personal under vissa förutsättningar får omhänderta föremål från en elev.

Av 5 kap. 24 § skollagen framgår bland annat att om en disciplinär åtgärd vidtagits enligt 7 – 23 §§, ska den dokumenteras skriftligt av den som genomfört åtgärden. Om åtgärden rör omhändertagande av föremål enligt 22 §, gäller denna skyldighet endast om föremålet inte återlämnats efter lektionens slut.

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen bedömer att skolan inte uppfyller lagens krav avseende disciplinära åtgärder.

Tillsynen visar att kvarsittning används i förskoleklass, vilket inte är tillåtet enligt skollagen. Lärare uppger att de i förskoleklass använder sig av disciplinära åtgärder i form av kvarsittning. I den förteckning över disciplinära åtgärder som skolan inkommit med framgår också att kvarsittning och utvisning användes i förskoleklass vid flera tillfällen under läsåret 2023/24. Av utredningen framgår vidare att skolan tillämpar kvarsittning under skoldagen, och att elever, främst under raster, får kvarsittning. Av intervju med elever, lärare, biträdande rektor och rektor framgår att elever ges kvarsittning under raster. Av författningarna framgår att när kvarsittning används som disciplinär åtgärd ska kvarsittningen ske efter skoldagens slut eller innan undervisningen börjar. Någon möjlighet att genomföra kvarsittning på raster finns därmed inte.

Det framkommer också att lärare använder disciplinära åtgärder utan att kraven enligt skollagen är uppfyllda. Som exempel berättar såväl elever som lärare, att elever som inte har gjort färdigt sina uppgifter under lektionen får sitta kvar under rasttid för att göra klart. De kriterier för att få använda disciplinära åtgärder som anges i skollagen; att eleven stör undervisningen eller på annat sätt uppträder olämpligt, och att eleven inte har ändrat sitt uppförande efter uppmaning från läraren, har därmed, såvitt framkommit, inte varit uppfyllda.

Tillsynen visar också att kvarsittning och utvisning inte dokumenteras. Biträdande rektor uppger att disciplinära åtgärder som vidtas i form av kvarsittning och utvisning inte dokumenteras av den som vidtar åtgärden, vilket oftast är lärare. Att åtgärderna inte dokumenteras framgår också av den förteckning över disciplinära åtgärder som skolan inkommit med.

Skolinspektionen bedömer att det som framkommit i intervjuer och av utredningen visar att såväl lärare som biträdande rektor och rektor saknar tillräcklig kunskap gällande när, hur och på vilket sätt disciplinära åtgärder kan och får användas. Att skolan dessutom helt underlåter att dokumentera de disciplinära åtgärder som faktiskt vidtas är anmärkningsvärt.

Skolans val

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Biträdande rektor och huvudman uppger att skolans undervisning i ryska sker inom ramen för skolans val. Lärare uppger att alla elever läser ryska. Av inkomna elevschema framgår att förskoleklass och årskurs 1-5 har ryska. Enligt elevschemana har förskoleklass lektion i ryska: 40 minuter/vecka, årskurs 1: 80 minuter/vecka, årskurs 2: 80 minuter/vecka, årskurs 3: 90 minuter/vecka, årskurs 4: 120 minuter/vecka och årskurs 5 har 80 minuter/vecka.

Av huvudmannens redogörelse för hur skolans val ryska är organiserat framgår att målet med att undervisa i ryska i förskoleklassen är att eleverna ska bekanta sig med den ryska kulturen och traditionen. Eleverna lär sig alfabetet, börjar läsa, utvecklar sina motoriska färdigheter och förbereder sig för att skriva.

Av huvudmannens redogörelse framgår vidare att årskurserna 1-5 i undervisningen i ryska är indelade i två grupper. Grupp A består av elever i årskurs 1-5, som studerar ryska som modersmål. Huvudmannen uppger att denna grupp undervisas med utgångspunkt i kursplanen för modersmål i Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet, Lgr 22. Grupp B består av elever i årskurs 1-5 som studerar ryska som modernt språk. Huvudmannen uppger att denna grupp undervisas med utgångspunkt i kursplanen för moderna språk, i Lgr 22.

Rättslig reglering

Av 9 kap. 2 § skollagen framgår att förskoleklassen ska stimulera elevers utveckling och lärande och förbereda dem för fortsatt utbildning. Utbildningen ska utgå från en helhetssyn på eleven och elevens behov. Förskoleklassen ska främja allsidiga kontakter och social gemenskap.

Av 10 kap. 4 § skollagen framgår vilka ämnen undervisningen ska innehålla.

Av 8 kap. 1 § skolförordningen framgår bland annat att för förskoleklassen gäller en läroplan enligt 1 kap. 11 § första stycket skollagen.

Av 9 kap. 9 § skolförordningen framgår att det i timplanen anges ett antal timmar som får användas för skolans val. Utrymmet för skolans val ska användas för undervisning i ett eller flera ämnen. Rektorn beslutar om hur utrymmet för skolans val ska användas. Rektorn får inte uppdra åt någon annan att fatta sådana beslut.

Av 9 kap. 11 § skolförordningen framgår att undervisningen i ett ämne inom skolans val ska till sitt innehåll och sin inriktning vara förenlig med kursplanen, kriterierna för bedömning av kunskaper och betygskriterierna.

Av bilaga 1 till skolförordningen 2011:185, timplan för grundskolan, framgår att för elever som började årskurs 1-9 höstterminen 2023, ska elever på lågstadiet ha 0 timmar språkval och elever på mellanstadiet ha 48 timmar språkval.

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen bedömer att det finns brister i skolans organisering av ämnet ryska inom ramen för skolans val.

Av tillsynen framgår att skolan inom ramen för skolans val undervisar eleverna i samtliga klasser, förskoleklass till årskurs 5, i ryska. Biträdande rektor och huvudmannen uppger att all undervisning i ryska sker som skolans val. Att förskoleklassen undervisas i ryska inom ramen för skolans val är en brist då det saknas stöd i författningarna för att anordna skolans val i förskoleklass.

Av tillsynen framgår vidare att elever i årskurs 1-3 läser ryska som språkval, inom ramen för skolans val. Rektor uppger att eleverna i lågstadiet undervisas i ryska med utgångspunkt i kursplanen för moderna språk. Skolinspektionen bedömer att studierna i ryska inte anordnas i enlighet med författningarna eftersom skolan utgår från kursplanen i moderna språk. Att utgå från kursplanen i moderna språk är bara aktuellt för årskurs 4-9, där det finns en kursplan. Skolan utgår dock från samma kursplan i lågstadiet. Att elever i årskurs 1-3 läser ryska med utgångspunkt i kursplanen för moderna språk avseende årskurs 4-9 är därmed inte förenligt med författningarna.

Val av ingripande

Skolinspektionen får förelägga en huvudman som står under dess tillsyn att fullgöra sina skyldigheter, om verksamheten inte uppfyller de krav som följer av de föreskrifter som gäller för verksamheten (26 kap. 10 § skollagen).

Azbuka Lyceum AB verksamhet vid Azbuka Lyceum Grundskola uppfyller inte författningarnas krav vad gäller arbetet mot kränkande behandling, extra studietid, anställning av lärare, undervisningen i slöjd och disciplinära åtgärder samt skolans val. Det finns därför skäl att förelägga Azbuka Lyceum AB att fullgöra sina skyldigheter och vidta åtgärder för att avhjälpa bristerna.

Områden utan konstaterade brister

Studiero, forum för samråd med elever, ordningsregler och rutiner för hantering av mobiltelefoner

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Elever och lärare uppger i intervju att det händer att elever stör på lektionerna, men att det för det mesta är studiero.

Lärare uppger att utöver PALS ger huvudmannen skolan förutsättningar att arbeta förebyggande med studiero och trygghet, och tillägger att personalen får utbildning om de önskar det. Biträdande rektor uppger att hen arbetar med ett förbättringsarbete avseende studiero och studiekvalitet. Skolinspektionen har tagit del av skolans skriftliga ordningsregler med regler för hela skolan och specifika regler för rast, bamba, klassrum, korridor, toalett samt skolgård. Alla elever säger att de känner igen reglerna. Några elever säger att det är rektor som gjort dem och några elever säger att det är "fritids" som gjort reglerna. Lärare uppger att det är biträdande rektor och PALS-teamet, där rektor ingår, som gjort reglerna. Huvudmannen uppger att reglerna diskuteras varje år tillsammans med eleverna.

Lärare uppger att de när de har PALS-möte har motsvarande elevråd där elever kan påverka exempelvis regler. Elever berättar att de på PALS-möte pratar om bland annat ordningsreglerna. Några elever uppger att om de tycker att en regel inte är bra, så kan de fråga läraren.

Skolinspektionen har också tagit del av skolans rutin för hantering av mobiltelefoner, som har beslutats av rektor. Eleverna berättar samstämmigt att mobilerna lämnas i köket på morgonen och att eleverna får tillbaka mobilen när de går hem.

Rättslig reglering

Av 4 kap. 13 § skollagen framgår att det vid skolenheten ska finnas forum för samråd med eleverna. Där ska sådana frågor behandlas som är viktiga för enhetens verksamhet och som kan ha betydelse för eleverna.

Av 5 kap. 3 § skollagen framgår att alla elever ska tillförsäkras en skolmiljö där undervisningen präglas av studiero. Med studiero avses att det finns goda förutsättningar för eleverna att koncentrera sig på undervisningen. Huvudmannen ska säkerställa att det på skolenheten bedrivs ett förebyggande arbete som syftar till att skapa studiero.

Av 5 kap. 4 e § skollagen framgår att det för varje skolenhet ska finnas skriftliga rutiner för hanteringen av omhändertagande av mobiltelefoner och annan elektronisk kommunikationsutrustning enligt 4 b-4 d §§. Rektorn beslutar om sådana rutiner.

Av 5 kap. 5 § skollagen framgår det att det ska finnas ordningsregler för varje skolenhet. Ordningsreglerna och hur de följs ska regelbundet följas upp. Orsakerna till uppföljningens resultat ska analyseras.

Ordningsreglerna ska utarbetas, följas upp och, vid behov, omarbetas under medverkan av eleverna. Rektorn beslutar om ordningsregler.

Skolinspektionens bedömning

Av ovan redovisade omständigheter framkommer inte annat än att verksamheten uppfyller författningarnas krav inom detta område. Ärendet ska därför avslutas i denna del.

Undervisningen är saklig och allsidig

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Elever uppger att de i undervisningen pratar om hur det är i olika länder, t.ex. om platser, byggnader, musik, mat och religioner. Elever berättar att de har en lärobok som heter "50 länder". Andra elever berättar att de läser om presidenter och om politik och att de läser om demokrati i samhällskunskapen. Elever berättar också att gällande de krig som pågår nu så har lärarna pratat om krigen på lektioner och lärarna har uppmanat eleverna att inte på skolan prata om sina eventuella ställningstaganden. Lärare uppger att när det gäller läroplanerna i samhällskunskap så använder lärarna Åtta sidor och Lilla Aktuellt som undervisningsmaterial. Lärare uppger också att de får köpa mycket material och läromedel och att skolan inte censurerar någonting. Biträdande rektor och rektor uppger att lärare pratar med eleverna om politik och biträdande rektor och rektor uppger också att de har haft extra samtal inom personalgruppen om att, avseende kriget som pågår i Ukraina just nu, så ska personalen ha ett neutralt förhållningssätt och att det inte ska upplevas som att det är polariserat åt något håll.

Rättslig reglering

Av 1 kap. 5 § skollagen framgår bland annat att utbildningen ska vila på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet.

Av läroplanen för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet, Lgr 22 avsnitt 1, Skolans värdegrund och uppdrag, framgår bland annat att undervisningen ska vara saklig och allsidig och att föräldrar ska med samma förtroende kunna skicka sina barn till skolan, förvissade om att barnen inte blir ensidigt påverkade till förmån för den ena eller andra åskådningen.

Skolinspektionens bedömning

Det har inte framkommit annat än att undervisningen, i de avseenden som granskats under tillsynen, omfattar det centrala innehåll som det ska enligt kursplanen och uppfyller författningarnas krav på att undervisningen ska vara saklig och allsidig. Ärendet ska därför avslutas i denna del.

X Anna Hultgren

Beslutsfattare
Signerat av: Anna Hultgren

X Eva Hansson

Föredragande
Signerat av: Eva Hansson

I ärendets slutliga handläggning har även utredare Fia Rosholm medverkat.